

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

เรื่อง การออกแบบนโยบายเพื่อเตรียมความพร้อมรับมือน้ำท่วมฉับพลันบริเวณพื้นที่ลุ่ม
แม่น้ำโขงเพื่อลดความเสียหายจากปัญหาภัยพิบัติ กรณีศึกษาอำเภอเมืองหนองคาย
จังหวัดหนองคาย

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วชิรวัตต์ อาริยะสิริโชติ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ 2563

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กิตติกรรมประกาศ

ในการวิจัยเรื่อง การออกแบบนโยบายเพื่อเตรียมความพร้อมรับมือน้ำท่วมฉับพลันบริเวณพื้นที่ลุ่มแม่น้ำโขงเพื่อลดความเสียหายจากปัญหาภัยพิบัติ กรณีศึกษาอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย สำเร็จลุล่วงได้ ต้องขอขอบพระคุณ ประชาชน ต.เวียงคุก อ.เมือง จ.หนองคาย ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เชิงชาญ จงสมชัย คณบดีวิทยาลัยการปกครอง และ

คณะอนุกรรมการวิจัย วิทยาลัยการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่เห็นความสำคัญให้การสนับสนุนการดำเนินการวิจัยครั้งนี้

วชิรวัตต์ อาริยะสิริโชติ

กุมภาพันธ์ 2564

วิทยาลัยการปกครอง มมส

สารบัญ

เนื้อหา	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	6
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	62
บทที่ 4 ผลการวิจัย	64
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะจากการวิจัย	74
บรรณานุกรม	83

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มมส

การออกแบบนโยบายเพื่อเตรียมความพร้อมรับมือน้ำท่วมฉับพลันบริเวณพื้นที่ลุ่มแม่น้ำโขงเพื่อลดความเสียหาย
จากปัญหาภัยพิบัติ กรณีศึกษาอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

วชิรวิทย์ อาริยะสิริโชติ *

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อสร้างความตระหนักรู้และเตรียมพร้อมรับมือน้ำท่วมฉับพลันแก่ประชาชนในบริเวณพื้นที่ลุ่มแม่น้ำโขงอันเป็นการหนุนเสริมการลดความเสียหายจากปัญหาภัยพิบัติ โดยใช้อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคายเป็นพื้นที่ต้นแบบ และ 2. เพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายโดยการออกแบบนโยบายร่วมกันเพื่อการเตรียมความพร้อมรับมือน้ำท่วมฉับพลันในบริเวณพื้นที่ลุ่มแม่น้ำโขงเพื่อหนุนเสริมการลดความเสียหายจากปัญหาภัยพิบัติ โดยใช้ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคายเป็นพื้นที่ต้นแบบ โดยใช้วิธีการวิจัย การวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ควบคู่กับการออกแบบนโยบายอันเป็นการระดมสมอง การสนทนากลุ่ม ร่วมกับ การสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนนั้นมีความเข้าใจพื้นฐานในเรื่อง 1) ลักษณะของภัยพิบัติ และ 2) ประสบการณ์กับภัยพิบัติ ในเรื่องน้ำท่วมฉับพลันที่ชาวตำบลเวียงคุกพบนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับการสร้างความรุนแรงการกระทบของน้ำท่วมฉับพลันจากการดูช่วงเวลาที่ผ่านมาแล้วแต่ในด้านการเตรียมพร้อมรับมือน้ำท่วมฉับพลันนั้นผู้นำชุมชนมองร่วมกันว่าอยากพัฒนาให้เป็นระบบมีแผนเกิดการชักซ้อมรับมือร่วมกัน ต่อไปในอนาคต และได้เห็นจุดอ่อนของการรับมือกับน้ำท่วมฉับพลันในประเด็นเรื่อง 1) จุดอ่อนเรื่องการเตือนภัย การอพยพ และการฝึกซ้อมรับมือกับน้ำท่วมฉับพลัน 2) จุดอ่อนเรื่องแผนรับมือกับน้ำท่วมฉับพลันของพื้นที่ที่ยังไม่มีแผนเป็นทางการ 3) จุดอ่อนในเรื่องการสื่อสาร และมีประเด็นข้อเสนอเชิงนโยบายจากการออกแบบนโยบายร่วมกันที่น่าสนใจที่ควรพัฒนาดังต่อไปนี้ คือ 1) การพัฒนาองค์ความรู้เรื่องน้ำท่วมฉับพลัน 2) การกำหนดทิศทางและการประสานงานสำหรับการปฏิบัติงานในสภาวะฉุกเฉิน 3) ข้อตกลงที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการสำหรับการรับมือกับน้ำท่วมฉับพลัน 4) การระดมทรัพยากรที่มุ่งเน้นความแน่นอนของการทำงานในสภาวะฉุกเฉิน โดยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ 1. แนวนโยบายที่เหมาะสมในการเตรียมพร้อมรับมือน้ำท่วมฉับพลันบริเวณพื้นที่ลุ่มแม่น้ำโขง นั้น ควรมีความสำคัญ คือ เรื่อง การเตือนภัย การอพยพ การฝึกซ้อมรับมือกับน้ำท่วมฉับพลัน แผนในระดับ ชุมชนเพื่อรับมือกับน้ำท่วมฉับพลัน 2. นโยบายที่ภาครัฐ ภาคประชาสังคม ชุมชน ควรร่วมกันพัฒนาเพื่อเตรียมพร้อมรับมือน้ำท่วมฉับพลัน คือ การพัฒนาองค์ความรู้เรื่องน้ำท่วมฉับพลันให้เท่าทันสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงของบริบทพื้นที่ 3. นโยบายสำคัญในการรับมือกับน้ำท่วมฉับพลันเพื่อช่วยลดความเสียหายนั้นคือการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน หรือ ศักยภาพชุมชน โดยเป็นการทำงานร่วมกันขององค์กรชุมชน ภาครัฐ ประชาสังคมในพื้นที่ ที่ร่วมกับขับเคลื่อนให้เกิดแผนระดับชุมชนโดยชุมชนเป็นฐานสำคัญในการขับเคลื่อน และมี ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติคือ 1. ตัวชุมชน เป็นเจ้าภาพในการเชิญชวนองค์กรภาครัฐ อาทิ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด สภาองค์กรชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง มาร่วมกันขับเคลื่อนการ 2. การจัดการประชุมร่วมกันแบบภาคีเครือข่ายในเรื่องการรับมือกับน้ำท่วมฉับพลัน อาทิ ชุมชน หน่วยงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด สภาองค์กรชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง ควรมีการประชุม ปีละ 2 ครั้งขึ้นไป เพื่อการเข้าใจสถานการณ์และออกมาตรการแนวทางรับมือกับน้ำท่วมฉับพลันได้ทัน่วงที 3. ควรมีการฝึกซ้อมรับมือกับน้ำท่วมฉับพลันอย่างน้อยปี ละ 1 ครั้ง เพื่อเป็นการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนและภาคีเครือข่ายในการเตรียมพร้อมรับมือน้ำท่วมฉับพลันทั้งยังเป็น การสามารถวิเคราะห์จุดอ่อนในแต่ละปีและนำไปพัฒนาศักยภาพขีดความสามารถของชุมชนในการรับมือกับน้ำท่วมฉับพลันในอนาคตได้ต่อไป

คำสำคัญ การออกแบบนโยบาย /เตรียมความพร้อมรับมือน้ำท่วมฉับพลัน

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Abstract

The objectives of this research are: 1. To raise awareness coping and prepare for flash flooding among people in the Mekong area, to promote inequality reduction from the disaster problem. Using Muang Nong Khai District Nong Khai Province is a model area 2.To develop a policy proposal by policy design for flash flood preparedness in the Mekong region to promote the mitigation of disastrous disparities by using Muang Nong Khai District. Nong Khai Province is a model area Using research methods Action research Using qualitative research Along with policy design focusing on brainstorming Group discussions with in-depth interviews he research results were found that People have a basic understanding of 1) the nature of the disaster and 2) the experience of the disaster. In the flash floods encountered by the Wiang Khuk District residents, it is about the memory of the violence, the impact of the flash floods from viewing the flood times involved, but as for the preparedness, community leaders look together. That I want to develop into a system and have a plan for a rehearsal for the future. And saw the weaknesses of flash flood response in the issue of 1) weakness in evacuation warning and flash flood drills 2) the weakness of the flash flood response plan of the area that has not yet been officially planned 3) the weakness in the matter of communication There are some interesting policy proposals from the joint-policy design that should be developed, as follows: 1) Flash flood knowledge development, 2) direction and coordination for emergency operations. 3) Formal and informal agreements for flash flood response 4) Resource mobilization focusing on the certainty of emergency work The policy recommendations are as follows: 1. The appropriate policy for flash flood preparedness in the Mekong River Basin should have the essence of evacuation alarms, flash flood drills Community-level plans for flash flood response 2. Government policies Civil society and communities should jointly develop to prepare for flash floods to develop flash flood knowledge to keep pace with changing situations in the local context. 3. The key policies in dealing with flash floods to help reduce inequality are Developing community capacity or community potential through the collaboration of community organizations, government sector, civil society in the area. Which in conjunction with driving a community response plan, with the community being a key base for driving The practical recommendations are: 1. The community is the host to invite government organizations such as the Provincial Disaster Prevention and Mitigation. Council of Mekong Community Organizations Come together to drive the planning at the community level 2. Organizing a meeting together as a network partner on flash flood response such as communities, provincial disaster prevention and mitigation agencies. Council of Mekong Community Organizations There should be two or more meetings a year in order to understand the situation and issue measures to deal with flash floods in a timely manner. 3. Flash flood drills should be conducted at least once a year in order to build mutual learning among communities and networks in how to prepare for flash floods and to analyze weaknesses each year and to lead To develop capacity and capacity of the community to handle flash floods in the future

Keywords : Policy design / Preparation and Coping / Flash Flood

*Assistant Professor, Public Administration, College of Politics and Governance Mahasarakham University